

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Yttrande över ansökan om tillstånd för återvinning, bergtäkt samt vattenverksamhet

Velamsund 1:1 och Bölan 1:2 (Nacka kommun) samt Stora Kovik 1:62 (Värmdö kommun), Frentab Anläggning AB

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden yttrar sig till Mark- och miljödomstolen enligt miljöenhetens förslag, daterat den 20 maj 2019.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har fått remiss från mark- och miljödomstolen, angående Frentabs ansökan för miljöfarlig verksamhet samt vattenverksamhet. Ansökan om miljöfarlig verksamhet omfattar tillstånd för utökad täkt, med drift i 20 års tid, samt ej tidsbegränsat tillstånd för återvinningsanläggning för olika typer av massor.

Vattenverksamheten omfattar bortledning av grundvatten samt uttag av ytvatten från Koviksträsk, för anläggningens behov.

Remissen är den sista innan domstolsförhandlingen, innan domstolen beslutar om tillståndet. Nämnden förväntas lämna förslag på villkor för anläggningen, men kan även lämna mer allmänna synpunkter.

Kommunstyrelsen förlängde arrendeavtalet den 30 maj 2018, i ärende KFKS 2018/402. Avtalet villkorades då så att det kan anpassas efter nytt tillstånd.

Ärendet

Remissförfarandet

Mark- och miljödomstolen (MMD/domstolen) har gett miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN/nämnden) möjlighet att yttra sig med anledning av komplett ansökan, från Frentab Anläggning AB (Frentab/bolaget), angående tillstånd för miljöfarliga verksamheter samt vattenverksamhet. Remissen är den sista, efter att Frentab bemött synpunkter och kompletterat ansökan. MSN har fått remissen i egenskap av tillsynsmyndighet för miljöfarliga verksamheter. För vattenverksamheten är länsstyrelsen tillsynsmyndighet, men nämnden får yttra sig i egenskap av sakkunnig.

Steget efter sista remissen är förhandlingen, som kommer att hållas i domstolen i augusti.

Ansökans omfattning

Frentab Anläggning AB (Frentab eller bolaget) har inkommit till mark- och miljödomstolen med ansökan om tillstånd för miljöfarlig verksamhet samt vattenverksamhet. De miljöfarliga verksamheterna omfattar återvinning, bergtäkt, användning av avfall för anläggningsändamål samt reningsanläggning för områdets lak- och dagvatten. Vattenverksamheten omfattar uttag och bortledning av yt- och grundvatten, som behövs för verksamheten.

Verksamheten tar fram nya bergmassor samt omhändertar och förädlar avfallsmassor, så att de kan återanvändas. Eftersom såväl Nacka som Värmdö och Stockholm planerar att bygga bostäder och infrastruktur i under flera år framöver, så är behovet av bergmaterial och masshantering stort i regionen.

För den miljöfarliga verksamheten (9 kap miljöbalken) berörs fastigheterna Velamsund 1:1 och Bölan 1:1 i Nacka kommun, och Stora Kovik 1:62 i Värmdö kommun av verksamheternas anläggning för vattenrening. För vattenverksamheten (11 kap miljöbalken) berörs fastigheterna Bölan 1:1, Knarrnäs 1:1, Knarrnäs 1:5 och Velamsund 1:1 i Nacka kommun, samt Lilla Kovik 1:1 och Stora Kovik 1:62 i Värmdö kommun. Se anläggningens läge i bild 1.

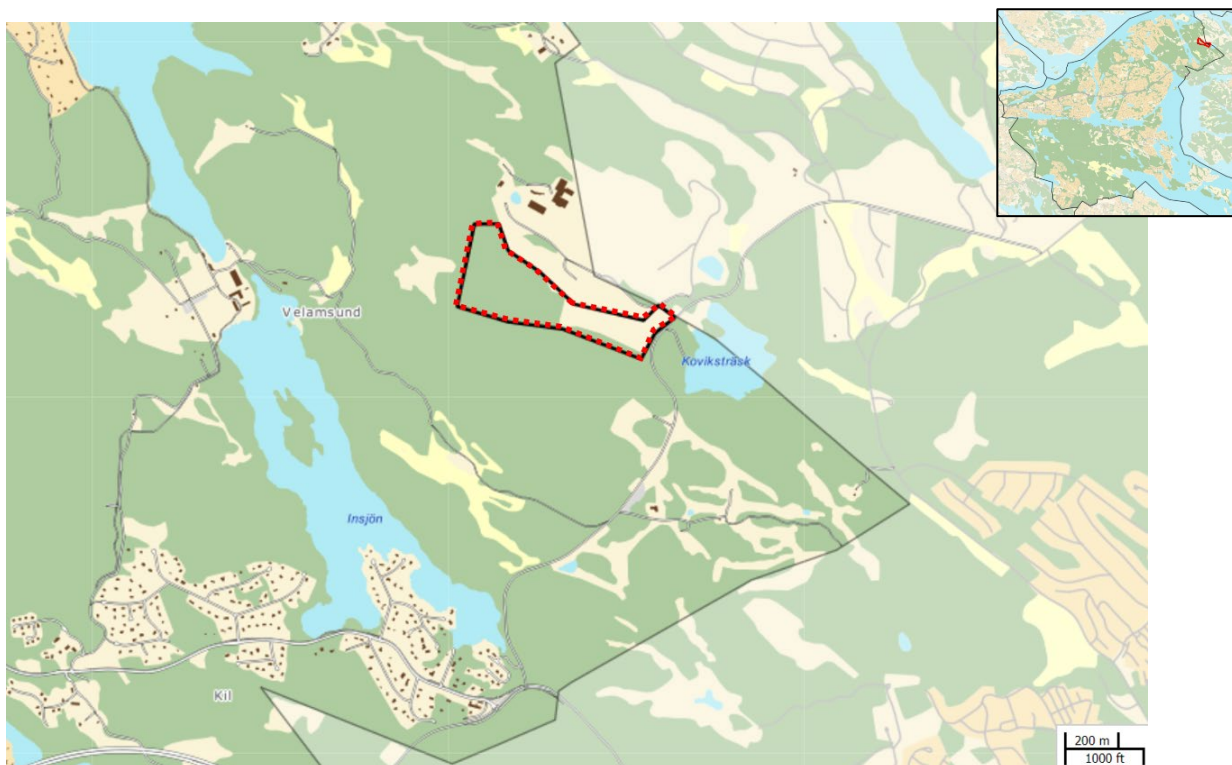

Bild 1. Områdesöversikt med arrendeområde

Bolaget söker tillstånd både för dagens verksamhet, inklusive de delar som har anmälts sedan 2006, och en utökning av verksamheten. Följande verksamheter ingår i ansökan enligt 9 kap. miljöbalken (miljöfarlig verksamhet):

- Brytning av upp till 5 miljoner ton berg tidsbegränsad till högst 20 år
- Införsel, mellanlagring och återvinning av entreprenadberg
  - Hanteringen av berg begränsas till maximalt 700 000 ton per år, fritt fördelat mellan berg från täkten och entreprenadberg
- Införsel, mellanlagring och återvinning av rena massor upp till 500 000 ton per år
- Införsel, mellanlagring och återvinning av upp till en årlig mängd om 100 000 ton asfalt, 10 000 ton trä, 2 500 ton hästgödsel samt 50 ton farligt avfall (endast införsel och mellanlagring)
- Användning av 71 000 m³ (140 000 ton) rena massor för anläggning av bullervall
- Användning av max 2 250 000 m³ (ca 4 miljoner ton) infört material för anläggningsändamål
- Konstruktion av reningsanläggning för lak- och dagvatten

Bolaget ansöker om ej tidsbegränsat tillstånd för verksamheten, förutom för bergtäkten som begränsas till 20 års drift. Enligt ansökan utökas täktverksamheten stegvis för att, om täktillståndet utnyttjas fullt ut, i steg 3 täcka större delen av arrendeområdet. (Se bild 2 och 3, samt bilaga 4.)

Bild 2. Nuvarande verksamhetsområde.

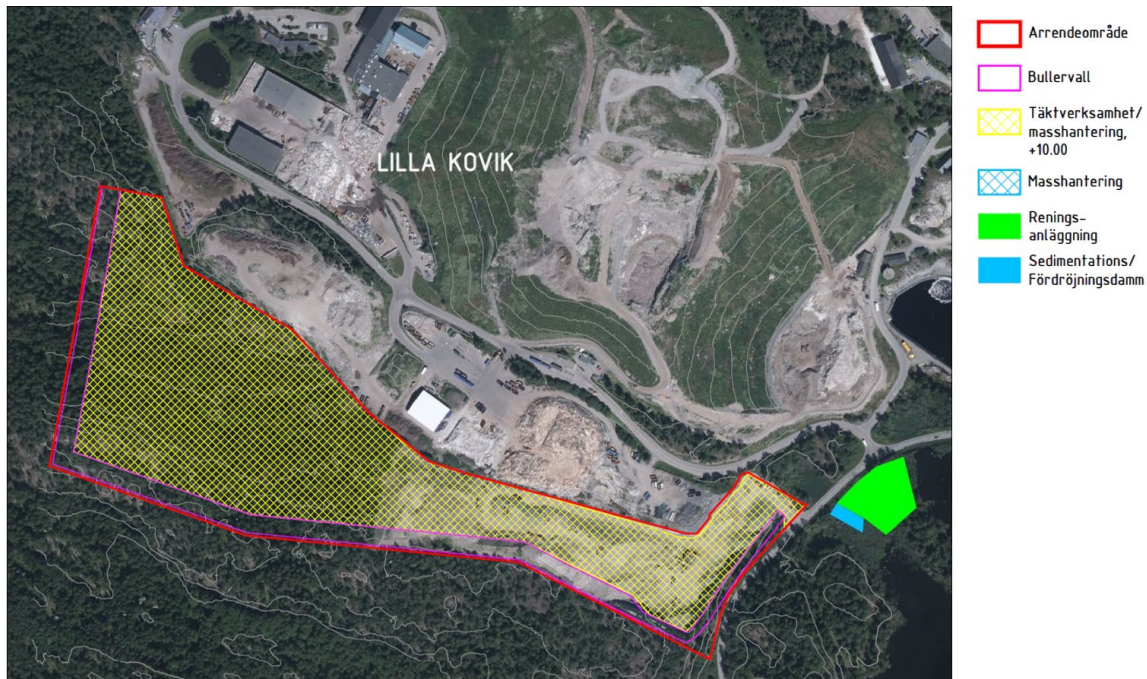

Bild 3. Verksamheten om tillstånd för bergtäkt används fullt ut, steg 3.

Kompletteringsremiss

Domstolen skickade under slutet av 2018 kompletteringsremiss (synpunkter på hur ansökan behöver kompletteras) till MSN, som besvarade remissen den 20 februari 2019. Nämnden svarade att ansökan behöver:

- utveckla bullerberäkningen
- utöka trafikutredningen
- förtydliga beskrivning av vattenutsläpp och hur de förhåller sig till recipientens känslighet
- en beskrivning av hur verksamheten ska avvecklas
- tydligare beskrivning av hur grundvattennivån ska kontrolleras
- beskrivning av hur man ska motverka problem med lukt och urlakning av hästgödsel

Övriga svar till domstolen omfattar främst synpunkter om huruvida verksamheten behövs, vilka lokaliseringalternativ som finns, trafikrisker på väg 642 (Lagnövägen), buller och utsläpp till vatten.

Frentabs kompletteringar och nuvarande remiss

Efter att Frentab bemött remissvaren har domstolen skickat ut slutremiss på den kompletta ansökan, där berörda kan bemöta ansökan och lämna förslag på villkor för tillståndet. Remissen innehåller ansökan i nuvarande format, vilket innebär att Frentabs kompletteringar och bemötande på kompletteringsremissen ingår. Sista svarsdatum är den 5 juni.

Sedan kompletteringsremissen har Frentab kompletterat med:

- handlingsprogram för åtgärder rörande förorenings-spridning med vatten
- trafikutredning
- industribullerutredning

- kompletterande PM om hydrogeologi
- utredning av behov och alternativa lokaliseringar
- utredning om berget på platsen är sulfidhaltigt
- industribullerutredning
- utredning om återställning av grundvattennivåer samt
- ändringar i yrkande och villkorsförslag
- utkast till kontrollprogram.

Ansökans delar och förslag till yttrande

Buller

Frentab har föreslagit att villkoren ska utformas enligt följande:

- Särskilt bullrande verksamheter får endast bedrivas under helgfri vardag 7-18.
- Efterkrossning och sortering får endast bedrivas helgfri vardag 7-22.
- Borring, sprängning och skutknackning får inte genomföras v 27-30.
- Lastning, upplag, transporter får genomföras dygnet runt under vardagar.
- Underhåll och service dygnet runt samt under helger.

Enligt bullerutredningen (2019-04-17) kan Frentab klara Naturvårdsverkets riktvärden för industribuller vid bostäder. Däremot överskrider riktvärdena för friluftsområden. Frentab anger att MMD bör ta hänsyn till att Velamsunds naturreservat så stort av buller att det medger avsteg från riktvärdena. Bolaget har dock inte beskrivit vilka avsteg de anser är rimliga.

Bullerutredningen visar även att ökad belastning av tung transport, som den utökade verksamheten innebär, riskerar att göra att fem bostadshus längs Lagnövägen utsätts för trafikbullernivåer över riktvärdena. Frentab åtar sig att utreda bullerdämpande åtgärder längs den aktuella sträckan, för att säkerställa att de klarar 30 dBA ekvivalent och 45 dBA maximal ljudnivå inomhus och 55 dBA ekvivalent respektive 70 dBA maximal ljudnivå utomhus. Verksamheten föreslår dock att utredningen ska genomföras under en prövoperiod på sex månader och att MMD ska skjuta upp avgörandet av villkor om transportbuller tills efter att utredningen är klar.

Förslag till yttrande rörande industribuller

Ansökan beskriver en verksamhet som även pågår under nattetid, med transporter, lastning och lossning vardagar kl. 18:00-07:00. Det innebär en påtaglig skillnad jämfört med dagens verksamhet, som bedrivs måndag-fredag kl. 06:00-18:00.

Enligt bullerutredningen skulle den ansökta (utökade) verksamheten inte klara de riktvärden för naturreservatet som finns i dagens tillstånd. Frentab har angett att förhållandena på platsen motiverar avsteg från riktvärdena för friluftsområden, men har inte beskrivit eller motiverat vilka avsteg som är rimliga. Eftersom bevisbördan ligger hos verksamheten, så bör de generella riktvärdena för buller i friluftsområden gälla även här, om inte Frentab visar att andra nivåer är rimliga. Dessutom behöver egenkontrollen korrigeras, eftersom

mätpunkterna som används idag ligger så långt ifrån verksamheten, och är så påverkade av övriga bullerkällor, att de inte kan avföra om verksamhetens bullervillkor uppfylls. Därför föreslås följande villkor om industribuller:

- Riktvärdena för buller i naturreservatet ska utgå ifrån Naturvårdsverkets riktvärden för friluftsområden, om inte Frentab kan visa att andra värden är rimliga.
- Uppföljning av bullervillkor ska göras med hjälp av akustiker med erfarenhet av industribullermätningar. Under mätningarna ska det framgå att Frentabs verksamhet vid mättillfället ligger på en normal nivå, samt i vilken grad övrigt omgivningsbuller påverkat mätningen.
- Bullerkontrollen ska utgå från närfältsmätningar med mätpunkter närmare verksamheten. Bullernivåer på längre avstånd räknas ut ifrån närfältsmätningarna.

Förslag till yttrande rörande buller från transporter

Eftersom ansökan visar att flera bostadshus riskerar att drabbas av buller från ökade transporter, så bör tillståndet kräva åtgärder för att motverka detta. Utgångspunkten bör vara att bolaget förebygger olägenheter genom att åtgärda innan verksamheten utökas. Då ska man dock ta hänsyn till att det sökta tillståndet omfattar både nuvarande tillstånd, med villkor om begränsade transporter, och en anmäld verksamhet utan transportbegränsning. Eftersom den anmälda verksamheten tillför ca 40-60 transporter per dag så behöver man ta hänsyn till dem för att avgöra vad som är en utökning. Därför föreslås följande villkor:

- Transporterna till och från verksamheten begränsas till det som medges i dagens tillstånd, plus de ytterligare ca 60 transporter per dag som hör till återvinningsverksamheten. Begränsningen gäller tills åtgärderna för att förebygga buller är färdiga och godkända av tillsynsmyndigheten.

Trafikutredningen

Lagnövägen upplevs i dag inte som trafiksäker. Enligt trafikutredningen innebär vägens utformning idag att antalet transporter till Frentab kan behöva begränsas till 450 tunga transporter per dag. Bolaget har därför föreslagit åtgärder för att kunna öka transporterna med bibehållen säkerhet. Exempel på åtgärder är hastighetsbegränsning och passager och övergångsställen på platser där oskyddade trafikanter korsar vägen. För att minska riskerna för oskyddade trafikanter har Frentab och Nacka kommun även inlett ett samarbete om gång- och cykelväg. Dessutom har bolaget föreslagit att MMD endast tillåter fler transporter om åtgärderna är genomförda.

Trafiksäkerheten omfattas inte av miljöbalken, som MSN har tillsyn inom, men miljöenheten har inhämtat följande synpunkter från trafikenheten om ökade transporter efter Lagnövägen:

Trafikenhetens yttrande.

Oskyddade trafikanter

Vår bedömning är att de åtgärder som föreslås i utredningen för att förbättra trafikmiljön för oskyddade trafikanter kommer att höja trafiksäkerheten på de platser som redovisas i trafikutredningen. Men det är viktigt att dessa förbättringsförslag förankras hos

väghållaren, d.v.s. Trafikverket, och säkerhetsställs att de kommer att genomföras innan en utökning av verksamheten sker.

Vi anser att en utbyggnad av ny dubbelriktad gång- och cykelbanan utmed Lagnövägen tillsammans med ovannämnda förslag förbättrar trafiksäkerheten för gående och cyklister på ett påtagligt sätt. Även denna bör byggas ut innan en utökning av verksamheten sker.

Fordonstrafik

Som utredningen visar uppfyller inte Lagnövägens geometriska förhållanden de riktlinjer som anges i VGU och RIBUSS. Vägen har en låg standard enligt VGU/RIBUSS och är inte tillräckligt bred på vissa sträckor, där ibland vid kurvorna. Därav finns vissa risker för trafikolyckor med mötande fordon. Trafikenheten anser att nämnda brister ovan bör åtgärdas för att säkerställa god standard. De förslag på åtgärder som redovisats för att sänka hastigheten är goda men inte tillräckliga för att säkerhetsställa att den skyltade hastigheten efterlevs.

Utredningens slutsats att verksamheten inte är huvudsak till trafikolyckorna är rimlig, men det kan konstateras att andelen tung trafik är hög redan idag vilket riskerar påverka trafiksäkerheten negativt. Därför bedömer vi att en utökad verksamhet som innebär en ökning av trafik med tunga transporter medför ytterligare generella risker för olyckor.

Trafikenheten anser att en upprustning av Lagnövägen, som syftar till att åstadkomma god standard, påskyndas och bör genomföras så fort som möjligt och helst innan utökad verksamhet med fler tunga lastbilar tillkommer.

Förslag till yttrande angående trafiksäkerhet

Utifrån trafikutredningen och dess riskbedömning har både trafikenheten och bolaget bedömt att trafiksäkerheten uppfylls om de föreslagna åtgärderna genomförs. Därför förslås följande villkor:

- Antalet tunga transporter till och från verksamheten får inte öka innan de trafiksäkerhetshöjande åtgärderna är genomförda.

Grund- och ytvatten

Frentab föreslår att verksamheten ska få leda bort grundvatten ned till nivån + 8 m i RH 2000, vilket ska kontrolleras i pumpgropen för bortledning. Enligt den hydrologiska utredning som redovisades i ansökan är grundvattnet i området påverkat av Koviksdeponin (Suez). Det innebär att all vattenrening behöver anpassas för att ta emot inläckande vattenföroreningar. Undersökningar även visat att vatten som leds från Frentabs anläggning är påtagligt förorenat av PFOS och källan bedöms vara lak- och dräneringsvatten från Suez anläggning.

Enligt anmälan planeras åtgärder för att separera vatten från de olika verksamhetsområdena, så att Frentab inte behöver hantera föroreningar från Suez. Detta kan göras bland annat genom att separera inläckande grundvatten från områdets dagvatten, och genom att dagvatten från Suez inte leds via Frentabs system.

Frentab har föreslagit att domstolen inte fastställer utsläppsvillkor för anläggningens vattenutsläpp, utan ger bolaget en frist på tre år att utreda vattenkvaliteten och lämna förslag på utsläppsvillkor. Under tiden föreslår bolaget provisoriska villkor för totalkväve, totalfosfor, suspenderat material och oljeindex.

Förslag till yttrande om vattenhantering

Frentab har föreslagit tillfälliga haltvillkor för vattenutsläpp av kväve, fosfor, olja och suspenderat material. Av förslaget framgår inte om de avser att halterna ska vara begränsningsvärden eller riktvärden, men det är rimligt att anta att det är riktvärden. Miljöenheten bedömer dock att villkoren måste anpassas efter vad recipienten klarar, och att det tydligt måste framgå av ansökan.

Eftersom det redan är känt att grundvattnet inom området är förorenat med PFOS, så behövs åtgärder för att minimera spridningen. För Frentabs del innebär det att de bör anpassa sin vattenhantering efter de kända föroreningarna, genom att minimera inflödet och rena det vatten som släpps vidare. Det är viktigt att Frentab samarbetar med Suez (Koviksdeponin) för att se till att förorenat dag- och lakvatten inte når ut i recipienten. Tillståndet bör därför innehålla riktvärden för PFOS. Egenkontrollen behöver sedan anpassas om riktvärdena överskrids.

Utifrån det föreslås följande villkor:

- Kontrollprogrammet ska inledningsvis omfatta PFOS/PFAS, oljeföroreningar och metaller, förutom ordinarie kontroll av närsalter. Dessa parametrar ska kontrolleras så länge det finns misstanke om förorening, samt som stickprovskontroller.
- De tillfälliga haltvillkoren ska kompletteras med riktvärde för PFOS.
- Tillsynsmyndigheten ska få delegation att förelägga om haltvillkor för föroreningar i utgående vatten.

Hästgödsel

Frentab har inte föreslagit villkor för hantering av hästgödsel, utan bedömer att regnurlakning bara kan ske under den kortvariga förkomposteringen utanför komposttrumman. Bolaget har dock resonerat kring att det kan behövas separat rening av lakvatten från hästgödselupplag. Frentab bedömer att hanteringen inte kommer att innebära någon risk för luktstörning till omgivningen.

Förslag till yttrande om hästgödsel

Hantering och kompostering av hästgödsel innebär en risk för spridning av närsalter, men även en risk för luktstörning. Frågan berörs endast i förbigående i ansökan. För att minimera risken för att närsalter sprids så bör man följa jordbruksverkets vägledning om stallgödsel, och förhindra avrinning. Ett första steg är att hantera gödsel under tak, men även lösningar med lagring på tät yta med insamling och rening av lakvatten kan vara en lösning. Därför föreslås följande villkor:

- Förkompostering ska ske under tak, alternativt på tät och invallad yta som samlar upp lakvatten och leder det vidare till en för ändamålet anpassad reningsanläggning.

- Kontrollprogrammet ska innehålla rutiner för luktrondring och åtgärd vid luktstörning. Vid lukt inom området ska kontroll utanför anläggningen genomföras. Verksamheten ska ha tydliga kontaktvägar för utomstående att anmäla luktstörningar.

Avveckling och efterbehandling

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har i tidigare yttrande över ansökan begärt att bolaget ska redovisa hur tåkten ska avvecklas och efterbehandlas när den tas ur drift. Frentab föreslår att frågan om avveckling och efterbehandling inte villkoras i tillståndet, utan delegeras till tillsynsmyndigheten.

Ekonomiska konsekvenser

Nacka kommun berörs direkt av projektet, i och med att kommunen har åtagit sig att delfinansiera gång- och cykelväg längs Lagnövägen, för att förbättra trafiksäkerheten i området. Frågan har diskuterats tidigare, men Frentabs ansökan har lyft frågan ytterligare.

I ett vidare perspektiv påverkas kommunen och pågående exploateringsprojekt av vilka aktörer som finns för masshantering. Om det saknas lokala alternativ så behöver massorna transporteras längre, till högre kostnader och med större påverkan på koldioxid, trafikträngsel m.m.

Konsekvenser för barn

Verksamhetsområdet är inte tillgängligt för barn och utanför området beror konsekvenserna på hur barn exponeras för t.ex. buller, damm och förorenat vatten. Eftersom dessa delar täcks av verksamhetens egenkontrollprogram så är den direkta påverkan på barn liten. Däremot innebär verksamheten i förlängningen ökade transporter på vägar som redan idag inte upplevs som trafiksäkra. Bolaget och kommunen har därför avtalat om kompensationsåtgärd, i form av gång- och cykelväg längs Lagnövägen.

Per Enarsson
Miljöchef
Miljöenheten

Bilagor:

1. Förslag till yttrande
2. Remiss i fullformat
3. Frentabs förslag till villkor
4. Ritning, nuläge samt steg 1-3 i ansökt tillstånd